

Türk Sığınma Hukukunda Suriyeli Sığınmacıların Çalışma Hakları

Ceren KAYA¹⁶

Giriş

Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye adaptasyonlarının sağlanması ve asgari yaşam standardı elde edebilmeleri için çalışma haklarına erişimleri sağlanmalıdır. Sığınmacıların çalışma izni almasında uygulamada büyük sorunlar çıkmaktadır. Suriyeli sığınmacıların çalışma izinleri süreci, başlangıçta özel bir hukuki düzenlemenin yokluğu ve düzenlemelerin çıkarılması ardından ise çıkarılan yönetmeliklerdeki hükümlerin belirsizliği ve uygulanmasında yaşanan problemler nedenleriyle halen sıkıntılıdır.

Yabancıların çalışma izni alması, genel itibariyle zorlu bir süreç iken, söz konusu yabancı bir mülteci veya sığınmacı olduğunda, daha da zorlaşmaktadır. Suriyeli sığınmacılar genel olarak YUKK m. 91'de düzenlenen geçici koruma kapsamında korunmaktadırlar. Geçici koruma sağlananlar için çalışma izinleri ayrıca Geçici Koruma Yönetmeliği¹⁷ m. 29'da ve bu madde doğrultusunda çıkarılan "Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik"¹⁸te özel olarak düzenlenmektedir¹⁸. Ancak hem bu düzenlemelerde boşluk olan durumlarda genel çalışma izni hükümlerine referans verilmesi hem de yabancıların ile 1951 BM Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme kapsamında ve YUKK m.61 kapsamında korunan mültecilerin durumu ile kıyasla değerlendirilebilmesi için, öncelikle genel hükümlerden bahsedilmesi yararlı olacaktır. Ardından Geçici Korunan Yabancılar için getirilen özel hükümler incelenerek, son olarak uygulamada çıkan bazı sorunlar, mevzuat ışığında değerlendirilecektir.

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun Çerçevesinde Yabancıların Çalışma İznine İlişkin Esaslar

Türk hukukunda yabancıların hak ve özgürlükleri, 2014 itibariyle bütün olarak yürürlüğe giren¹⁹, genel bir kanun olan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile düzenlenmiştir. Yabancıların çalışma izinleri ise YUKK'un yürürlüğünden önce de çalışma izinleri rejimini düzenleyen Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun'a (YÇİHK) tabidir²⁰. YUKK'ta da yabancıların çalışma izinlerine ilişkin bazı hükümlere rastlanabilmektedir. Yabancıların Çalışma İzni

¹⁶ Ceren Kaya is Research Assistant in Private International Law Department, Faculty of Law (Ceren Kaya, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Bilim Dalı), İstanbul Yeni Yüzyıl University, Yılanlı Ayazma Cd, Cevizlibag, Topkapı, 34010, İstanbul, E-Mail: ceren_kaya@windowslive.com.

¹⁷ Bakanlar Kurulu 2016/8375.

¹⁸ RG, T: 15.01.2016, Sy. 29594; Yürürlük tarihi: 15.06.2016.

¹⁹ Resmi Gazete (RG), T: 11.04.2013, Sy: 28615; Kanun No: 6458, Kabul Tarihi: 04.04.2013.

²⁰ RG, T: 06.03.2003, Sy: 25040; Kanun No: 4817, Kabul Tarihi: 27.02.2003.

Hakkında Kanun Uygulama Yönetmeliği²¹ de bu Kanun'un pratiğini daha detaylı olarak düzenlemektedir.

YÇİHK, 4. maddesinde, “yabancıların Türkiye’de çalışmak için çalışma izni alması gerektiğini öngören hükmü ile” çalışma izinlerinin temel esasını izin olarak belirlemiştir. YUKK ile beraber YÇİHK yürürlükten kaldırılmasa da, bu Kanuna bazı önemli ve esaslı değişiklikler getirilmiştir. Bunlardan biri, eski düzenlemenin aksine çalışma izninin ülkeye giriş, ikamet ve çalışma için yeterli olmasıdır²². (YÇİHK) Çalışma izni sahibi bir yabancı, Türkiye’de vize ve ikamet izni olmaksızın kalıp çalışabilir.

Çalışma izni başvuruları kural olarak Türk konsolosluklarına (YÇİHK, m. 12, UY m. 4), Türkiye’de geçerli ikamet izni olan yabancılar için ise istisnai olarak doğrudan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına yapılabilir. Çalışma izninin verilmesi, uzatılması ve çalışma izni türleri Kanun’da detaylı ve sınırlayıcı olarak düzenlenmiştir. Bir yabancı kural olarak Kanun’da düzenlenen, süreli çalışma izni, süresiz çalışma izni ve bağımsız çalışma izni türlerinden birine başvurabilir. YÇİHK m. 8’de sayılan yabancılar ise istisnai olarak kanunda öngörülen sürelerle tabi olmaksızın daha esnek şekilde çalışma izni verilebilir. Bu izinlerin uzatılması sıkı şartlara tabi tutulmuştur. Süreli çalışma izni belirli bir işyeri veya işletme ve belirli bir meslekte çalışmak üzere verilmekte; uzatılmak istendiğinde öncelikle aynı işyeri ve meslekte üç yıla kadar; daha sonra ise dilediği işyerinde ancak aynı meslekte altı yıla kadar uzatılabilmektedir. Bu süreye ulaşıldığında ise artık süresiz çalışma izni yolu açılabilir. Bağımsız çalışma izni ise yabancıların beş yıl kesintisiz ikameti şartına bağlanmıştır. Çalışma iznine ilişkin bir sistem öngören bu düzenlemeler, birbiri ile ilişkili olarak düzenlenmiştir.

İstisnai çalışma izni, bazı özel duruma sahip yabancılar için tanınmış bir esnek çalışma izni sistemidir. YÇİHK m. 8’de düzenlenen istisnai çalışma izni talep edebilecek kişiler arasında “uluslararası koruma başvurusunda bulunan ve İçişleri Bakanlığınca şartlı mülteci statüsü verilen yabancı ve vatansız kişiler” de bulunmaktadır. (YÇİHK m. 8/ [1])

Uluslararası Korumaya İlişkin Özel Mevzuat Ve Uluslararası Koruma Sahiplerinin Çalışma İzni

1. YUKK Sistemi

Türk hukukunda uluslararası koruma ve uluslararası koruma statüleri YUKK m. 61 vd. da düzenlenmektedir. YUKK kapsamında mülteci (m.61), şartlı mülteci (m.62) ve ikincil koruma (m. 63) ile geçici koruma (m. 91) statüleri düzenlenmektedir. Mülteci düzenlemesi şöyledir:

“Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında

²¹ RG, T: 29.08.2003, 25241.

²² Çalışma izninin vize muafiyeti sağlaması hakkında bkz. YUKK m. 12/1/(b); ikamet izni yerine geçmesi hakkında ise bkz. YUKK m. 27. Eski düzenleme detayı için bkz. Ekşi, N.(2015). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık. s. 219.

bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.” (m. 61)

Şartlı mülteci ise 62. maddede, 61. madde ile birebir aynı şekilde düzenlenmekte, yalnızca bu statü, 61. maddenin aksine “Avrupa dışında meydana gelen olaylar nedeniyle” verilmektedir. Dolayısıyla, şartlı mülteci, esasen mülteci statüsü için gerekli koşullara sahip olmakla beraber, bu statüdeki koşullar Avrupa dışında meydana gelen olaylardan kaynaklandığı için bu statüyü alamayanlar için bir alternatif statüdür. Türk hukukunda “sığınmacı” olarak da nitelendirilen²³ bu statü, 1951 Cenevre Sözleşmesi korumasından yararlanamamakta ve YUKK m. 62 ve ilgili maddelerindeki koşullara tabi olmaktadır. 63. madde ise geri gönderme yasağının detaylı bir düzenlemesini içeren ikincil koruma statüsünü düzenlemektedir. İkincil koruma statüsünün geri gönderme yasağından farkı, 63. maddede düzenlendiği üzere, statü belirleme işlemleri sonrası verilmesidir. Bu haliyle mülteci ve şartlı mülteci statüsü alamayacak durumda olan uluslararası koruma başvuru sahiplerine tamamlayıcı koruma sağlayan müstakil bir statü tesis etmektedir.

2. 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi Düzenlemeleri

Mültecilerin çalışma haklarına ilişkin olarak 1951 tarihli Cenevre Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Sözleşme²⁴, “gelir getirici çalışma” başlığı altında 17. madde ile ücretli çalışmayı, 18. madde ile kendi işinde çalışmayı ve 19. madde ile serbest meslek icra etmeyi düzenlemektedir.

17. maddeye göre Taraf Devletlerin ülkelerinde yasal olarak ikamet eden her mülteciye, ücretli bir meslekte çalışma hakkı tanımak bakımından aynı şartlar altındaki yabancı bir devlet vatandaşına uyguladıkları en müsait muameleyi uygulayacaklardır²⁵. Ancak 2. Fıkra hükmünce, iş piyasasının korumak amacıyla yabancılara veya yabancıların çalıştırılmalarına konulan sınırlama tedbirleri şu mültecilere uygulanmayacaktır: a) ülkede üç yıl ikamet etmiş olmak b) İkamet ettiği ülkenin vatandaşı olan bir kimse ile evli bulunmak ile (c) ikamet ettiği ülkenin vatandaşlığını taşıyan bir veya daha fazla çocuğu olmak. Mültecilere sağlanan bu en çok gözetilen ulus kaydı genel olarak yabancılara sağlanan muamele standardından daha yüksektir. “Aynı koşullardaki” terimi 6. maddede bir mültecinin mülteci olmayan bir yabancının belirli bir haktan yararlanabilmesi için yerine getirmesi gereken ikamet süresi ve diğer bütün koşulları uygulaması olarak açıklanmaktadır. Ancak özelliği gereği bir mültecinin yerine getiremeyeceği koşullar istisnadır. (m. 6)

18. madde ise kendi işinde çalışmak isteyen ve sığınma ülkesinde yasal olarak bulunan mültecilere uygulanacak olan bir en çok gözetilen ulus kaydı öngörmektedir:

²³ Çelikel, A. (2016). *Yabancılar Hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık. s.24.

²⁴ (The Convention relating to the Status of Refugees). Cenevre’de 28 Temmuz 1951 tarihinde imzalanmış olan Sözleşme 05/09/1961 tarih ve 10898 sayı ile Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Çalışma izni hükümlerine ilişkin bilgi için, bkz. Çiçekli, B. (2016). *Yabancılar ve Mülteci Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık. s. 364 vd. Ayrıca bkz. Ekşi, (2015). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku*. s. 200 vd.

²⁵ Çiçekli, (2016). *Yabancılar ve Mülteci Hukuku*, s. 364.

“Taraflar devletler, ülkelerinde yasal olarak bulunan mültecilere, tarım, sanayi, küçük sanatlar ile ticaret sahalarında kendi işyerlerini açmak ve sanayi, ticari şirketler kurmak haklarıyla ilgili olarak mümkün olduğu kadar müsait ve her halde genel olarak aynı şartlardaki yabancılara tanıdıklarından daha az müsait olmayan muameleyi uygulayacaklardır.”

Sözleşmenin 19. maddesi, her bir taraf devleti ülkesinde yasal olarak ikamet eden ve bu Devletin yetkili makamlarınca tanınan diplomalara sahip olup bir serbest mesleği icra etmek isteyen mültecilere, mümkün olduğu kadar müsait ve her halde aynı şartlar içindeki tüm yabancılara sağlanandan daha az müsait olmayan şekilde muamele uygulayacaktır.

Uygulamada devletler, vatandaşlarının haklarını koruma gerekçesiyle yabancıların iş piyasasına erişim haklarına çeşitli sınırlamalar getirebilmektedir. Ancak mültecilerin hassas durumu göz önünde bulundurulduğunda kendi ülkelerinin korumasından yoksun bu kimselere, çalışma hakkı konusunda yabancılara uygulanan sınırlamaların uygulanmaması gerekir. Mültecilerin çalışması hakkının tam olarak sağlanması, kalıcı çözümler bulunabilmesi ve mültecilerin entegrasyonu için önem arz etmektedir.

Şartlı mülteciler için BM 1951 Sözleşmesi koruması geçerli olmasa da, bu maddeler yol gösterici olabilir.

Geçici Koruma Sahibi Suriyeli Sığınmacıların Çalışma Hakları

1. YUKK ve YÇİHK

Geçici koruma statüsü, diğer statülerden farklı olağanüstü nitelikte bir uluslararası koruma statüsü olup, farklı koşulların varlığını gerektirmektedir. Geçici korumanın bu niteliği müstakim kanuni düzenlemeler yanında, somut olayın gereklerine uygun çözümler getiren idari düzenleyici işlemleri gerektirmektedir.

Geçici koruma büyük ölçekte meydana gelen sığınma olaylarında acil çözümler bulmak üzere geliştirilmiş bir koruma biçimi olarak, kitlesel sığınma olaylarında “geri gönderilmeme ilkesi”ne etkinlik kazandıran bir mekanizmadır²⁶.

11 Nisan 2014 tarihi itibarıyla tüm hükümleriyle birlikte yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91 inci maddesi, geçici korumayı düzenlemektedir. Bu madde ile, şartları sağlayan yabancılara sağlanabilecek geçici korumayla ilgili tüm iş ve işlemlere ilişkin usul ve esasların Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesi hükme bağlanmıştır.

YUKK 91. maddesi ilk fıkrası geçici koruma statüsüne ilişkin koşulları şöyle düzenlemektedir:

“Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir.

Bu kişilerin Türkiye’ye kabulü, Türkiye’de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye’den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve

²⁶ Çiçekli, (2016). *Yabancılar ve Mülteci Hukuku*. s. 303.

yetkilerinin belirlenmesinin, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir”.

Suriye Arap Cumhuriyetinde meydana gelen iç savaş sonrası 29.04.2011 tarihinden itibaren Türkiye sınırlarına doğru başlayan toplu nüfus hareketlerini yönetmek üzere bazı uygulama esaslarının belirlenmesi ihtiyacını gidermek için ilk olarak İçişleri Bakanlığı tarafından 30.03.2012 tarihinde “Türkiye’ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkame Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge” çıkarılmıştır. Devam eden süreçte ise YUKK 91. maddesi 2. Fıkrasında çıkarılması öngörülen “Geçici Koruma Yönetmeliği” 11 Nisan 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

2. Geçici Koruma Yönetmeliği

91. maddenin ikinci fıkrası doğrultusunda hazırlanan Geçici Koruma Yönetmeliği ile, Suriye’de meydana gelen olaylar sebebiyle geçici koruma amacıyla Suriye’den kitlesel veya bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen Suriye vatandaşları ile Suriye menşeli vatansızlar ve mülteciler uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar dahi geçici koruma statüsü kapsamına alınmıştır.

Geçici Koruma Yönetmeliği 3. maddesinde geçici koruma kavramı YUKK m. 91 ile paralel şekilde tanımlanmıştır. Yalnızca; kitlesel sığınma kavramının uygulamada yaratabileceği sorunları gidermek amacıyla Yönetmelik, geçici koruma sağlanacak kişiler üzerinden yaptığı tanımlamada, bu kişiler içerisinde, YUKK m. 91 metnindeki “kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen” ibaresine ek olarak, “kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı” geçen yabancıları da açıkça zikretmektedir. Kanunun 91. maddesinde bulunmayan bu ibare, Kanunda tanımlanan “kitlesel sığınmanın” uygulamada nasıl yorumlanacağını göstermektedir. Yönetmelikteki bu fark, Kanun maddesindeki düzenlemeden ayrılmaktan ziyade daha detaylı bir düzenleme getirmeyi amaçlamaktadır.

Geçici Koruma Yönetmeliği 29. maddesi, geçici koruma sağlananların iş piyasasına erişimini düzenlemektedir. 29. maddenin 2. fıkrası, “geçici koruma kimlik belgesi” sahiplerinin çalışma izni için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na başvurabileceğini öngörmektedir. 3. fıkra uyarınca geçici koruma sağlananlara verilecek olan çalışma izni süreleri çalışma izni süresinden fazla olamaz. Geçici koruma sona erdiğinde, geçici koruma kapsamında verilen çalışma izni de sona erer. YÇİHK sisteminde çalışma izni ikamet izni yerine geçmekte iken, geçici koruma sağlananlara verilen çalışma izni Geçici Koruma Yönetmeliği 29/4. Fıkra uyarınca ikamet izni yerine geçmeyecektir. Geçici koruma sahipleri geçici koruma kimlik belgesi ile Türkiye’de kalabilirler. Ancak bu belge YUKK kapsamındaki ikamet izinlerine denk sayılmadığı gibi, bu belgenin sağladığı kalış süresi uzun dönem ikamet izni ve vatandaşlığa alınma için dikkate alınacak sürelerden değildir. (Geçici Koruma Yönetmeliği m. 25) 29. maddenin ilk fıkrası, geçici korunacak olan yabancıların çalışmalarına ilişkin usul ve esasların Bakanlar Kurulunca çıkarılacak Yönetmelikte düzenleneceğini öngörmektedir.

3. Geçici Koruma Sağlanan Suriyeli Sığınmacılar İçin Çalışma İzinleri Yönetmeliği Hükümleri

“Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik” 11.01.2016 tarihinde kabul edilmiş, 15.01.2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, geçici koruma sağlanan yabancıların çalışmalarını kural olarak çalışma iznine tabii tutmaktadır. (m. 4/1) 5. maddeye göre geçici koruma sağlanan yabancılar geçici koruma kayıt tarihinden itibaren altı ay sonra çalışma izni almak için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına başvurabilirler. Ayrıca 5. maddenin 4. fıkrası mevsimlik tarım ve hayvancılık işlerinde çalışacak geçici koruma sağlanan yabancılar için çalışma izni muafiyeti öngörülmektedir.

Çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde, işyerinde çalışan Türk vatandaşı sayısı üzerinden sektör ve illere göre açık iş ve işe yerleştirmeler dikkate alınarak Bakanlıkça, geçici koruma sağlanan yabancı istihdamı kotası uygulanabilecektir. Çalışma iznine başvuru yapılan işyerinde çalışan geçici koruma sağlanan yabancı sayısı, işyerinde çalışan Türk vatandaşı sayısının yüzde onunu geçmez. Toplam çalışan sayısı ondan az olan işyerinde en fazla bir geçici koruma sağlanan yabancıların çalışmasına izin verilebilir. İşveren tarafından işyerinin kayıtlı bulunduğu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünden çalışma izni başvurusu tarihinden önceki dört haftalık süre içerisinde yabancıların çalıştırılacağı işi yapacak aynı nitelikte Türk vatandaşı bulunmadığı belgelendirildiği başvurularda istihdam kotası uygulanmayabilir. (Madde 8)

10. madde uyarınca geçici koruma sağlanan yabancılar asgari ücretin altında ücret ödenemeyecektir. Yalnızca Türk vatandaşları tarafından icrasına izin verilen iş ve meslekler için yapılan başvurular değerlendirme yapılmaksızın işlem den kaldırılacaktır. Sağlık meslek mensupları Sağlık Bakanlığından, eğitim meslek mensupları ise Milli Eğitim Bakanlığından veya YÖK'ten ön izin almalıdır. (m.6)

Çalışma iznine başvuru hakkı verilirken, Geçici Koruma Yönetmeliği 24. Maddesinde düzenlenen yabancıların kalmasına izin verilen iller esas alınacaktır. Kamu düzeni, kamu düzenliği ya da kamu sağlığı yönüyle İçişleri Bakanlığınca çalışma izni verilmesinde sakınca görülen illerde çalışma izni verilmesi ve uzatılması Bakanlıkça durdurulacaktır. Ancak yabancıların bu ilde kalma hakkı devam ettiği müddetçe önceden verilen çalışma izinleri sona erdiği tarihe kadar kullanılır. (m. 7)

Türkiye İş Kurumu tarafından aktif işgücü hizmetleri kapsamında düzenlenen kurs ve programlar kapsamında bir işyerinde mesleki eğitim ve işbaşı eğitimi görecekle ile bu kişilerin eğitim süresinin sonunda aynı işyerinde çalıştırılması için İçişleri Bakanlığınca başvuruda bulunulabilir.

Çalışma izni başvurusu 5. madde uyarınca geçici koruma sağlanan yabancıyı çalıştıracak işveren tarafından e-Devlet kapısı üzerinden yapılacaktır. Bağımsız çalışma izni de aynı maddenin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. Ayrıca bu hüküm çerçevesinde ve 13. Maddenin 2. fıkrasında bu Yönetmelikte düzenlemeyen hükümler için YÇİHK'na atf yapılması karşısında, geçici koruma sağlananların YÇİHK'daki çalışma izinlerine, bu Yönetmelikteki kısıtlamalar çerçevesinde başvurabilecekleri söylenebilir. Bağımsız çalışma izni almak isteyen geçici koruma sahibi 5. maddenin 3. fıkrası uyarınca bağımsız çalışma iznine başvuru hakkına sahip olmalıdır.

Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar Çerçevesinde Suriyeli Sığınmacıların Çalışma İzni Sistemi İle Mevzuatın Değerlendirilmesi

Geçici koruma sağlanan Suriyeli sığınmacıların çalışmasına ilişkin uygulamada yaşanan temel problemlerden biri Suriyeli sığınmacıların çalışmalarının engellenmesi, ikinci önemli sorun ise sığınmacıların düşük ücretle çalıştırılması olarak tespit edilmektedir. Geçici Koruma Yönetmeliği ve Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik sonrası çalışma iznine ilişkin esaslar netleşmekle beraber, her iki yönetmeliğin istihdam alanında Suriyeli sığınmacıların sorunlarını çözmeye yeterliliği uygulama ile anlaşılacaktır.

İstanbul Fikir Enstitüsü'nün Suriyeli Sığınmacılar İstanbul Raporu²⁷ kapsamında Suriyeli sığınmacıların iş sahibi olmaları ya da düşük ücretle çalıştırılmalarına ilişkin kamuoyu görüşünün araştırıldığı ankette, %41,30 oranında, Suriyeli sığınmacıların iş sahibi olabilmeleri ve düşük ücretle çalışmalarının engellenmesi gerektiği yönünde görüş belirtilmiştir²⁸. Anket katılımcılarının özellikle ucuz iş gücü kullanımına karşı çıktıkları ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik 4. maddesinde çalışma izni hakkında açık hüküm bulunması önemli bir adımdır. 10. madde ile geçici korunanların en az asgari ücretle çalışması öngörülerek, düşük ücretle çalışmanın bir nebze olsa önüne geçilebileceği söylenebilir.

Bir diğer önemli sorun bağımsız çalışma yürütmek isteyen Suriye vatandaşlarının çalışma izni alma ve kayıt konularında sorun yaşamalarıdır. Bu konuda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca haksız rekabete yol açacağı endişesi ile bu çalışmalar hakkında düzenleme yapılması gerekliliği dile getirilmiştir²⁹. Geçici Koruma Sağlanan Suriyeli sığınmacıların çalışmasına ilişkin Yönetmelik m. 5'in 3. fıkrası, bağımsız çalışmak isteyen geçici koruma sağlanan kişinin bağımsız çalışma başvuru hakkına sahip olmasını öngörmektedir. YÇİHK m. 7 uyarınca bu, Türkiye'de en az beş yıl kanuni ve kesintisiz olarak ikamet etmiş olmaları şartına bağlıdır. Bu yerine getirilmesi imkansız şartın nasıl sağlanacağı ve tatbik edileceği ise uygulamada somutlaşacaktır. Zira geçici koruma kimlik belgesinin sağladığı kalış hakkı ikamet yerine geçmediğinden, ikamet süresi olarak hesaba katılması da mümkün olmayacaktır.

Suriyeli sığınmacıların çalışma haklarına ilişkin sorunlar, uygulama oturduka aşama aşama giderilebilecektir. Ancak bu süreçte mağduriyetin en aza indirgenmesi için, genel düzenlemelerin adapte edilmesi yerine, doğrudan Suriyeli geçici koruma sahibi yabancıların durumları değerlendirilerek, bu yabancılara özgü düzenleme yapılması daha uygun olacaktır.

²⁷ İstanbul Fikir Enstitüsü. Suriyeli Sığınmacılar Raporu. İstanbul Örneği, Kasım 2014. Erişim: <http://ife.org.tr/wp-content/uploads/2015/09/Suriyeli-S%C4%B1%C4%9F%C4%B1nmac%C4%B1lar-Raporu-Kas%C4%B1m-2014.pdf> (Çevrimiçi, 23.05.2016).

²⁸ Yerel halkın tepkisini önlemek için, bütüncül bir politika izlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır; bkz. T.C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi. (2015) Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri 2015. Erişim: <http://www.arem.gov.tr/suriyeli-siginmacilarin-turkiye-ete-kileri-2015> (Çevrimiçi, 10.08.2016).

²⁹ T.C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi. (2015) Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri 2015. Erişim: <http://www.arem.gov.tr/suriyeli-siginmacilarin-turkiye-ete-kileri-2015> (Çevrimiçi, 10.08.2016).

Kaynakça

Çelikel, A. (2016). *Yabancılar Hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Çiçekli, B. (2016). *Yabancılar ve Mülteci Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ekşi, N.(2015). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Elektronik Kaynaklar

T.C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi. (2015) Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri 2015. Erişim: <http://www.arem.gov.tr/suriyeli-siginmacilarin-turkiyeye-etkileri-2015> (Çevrimiçi, 10.08.2016).

İstanbul Fikir Enstitüsü. Suriyeli Sığınmacılar Raporu. İstanbul Örneği, Kasım 2014. Erişim: <http://ife.org.tr/wp-content/uploads/2015/09/Suriyeli-S%C4%B1%C4%9F%C4%B1nmac%C4%B1lar-Raporu-Kas%C4%B1m-2014.pdf> (Çevrimiçi, 23.05.2016).

T.C.Resmi Gazete, <http://www.resmigazete.gov.tr/> (Çevrimiçi).